

**De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Z.Exc. Prof.dr. R.H. Dijkgraaf,**

**De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,
Z.Exc. Drs. A.D. Wiersma**

En

De Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer

Betreft: stopzetten Voltijd HB-onderwijs Amsterdam Nieuw-West

Bijlage: quotes van ouders en kinderen

Amsterdam, 03-03-2022

Hooggeachte heer Dijkgraaf, heer Wiersma en geachte leden van de Commissie OCW van de Tweede Kamer,

Sinds de start van schooljaar 2016-2017 biedt openbare basisschool De Horizon in Amsterdam Nieuw-West voltijds onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen. Met oorspronkelijk drie klassen, een grote culturele diversiteit en een succesvol onderwijsconcept. Kinderen die in het reguliere onderwijs waren vastgelopen en beschadigd, krijgen hier weer zin in school, zin in het leven.

December jl. kregen ouders echter te horen dat dit type onderwijs geschrapt wordt. Waar de overkoepelende stichting (STWT) eerst nog liet weten te gaan voor een stabiele, kwalitatieve voltijd voorziening op Stichtingsniveau, bleek dat de huidige groep leerlingen vanaf aankomend schooljaar teruggeplaatst zal worden in reguliere klassen. Zo nodig op andere scholen van de stichting. Locaties, docenten, zelfs het onderwijsconcept is tot op heden niet bekend. Desondanks presenteert het bestuur dit plan als een "regulier, inclusief thuisnabij passend aanbod, met een gegarandeerd ononderbroken leerlijn."

Voltijd hb-onderwijs structureel onder druk

Waarom leggen wij deze kwestie aan u voor? Omdat we zien dat deze ontwikkeling helaas past in een landelijk beeld, waarin voltijd HB-voorzieningen in zwaar weer verkeren.¹ Dit blijkt ook uit het rapport *Situatieanalyse Voltijd HB-onderwijs*.² Hierin wordt gemeld dat voltijd HB-onderwijs wel mogelijk is, maar dat bestuurders er om allerlei redenen voor kiezen dit niet te doen.

Onze situatie is exemplarisch: scholen binnen onze stichting concurreren onderling. Ze willen de makkelijk lerende HB-kinderen houden in een reguliere setting met plusaanbod en het geld voor passend onderwijs onderling verdelen. Hoewel men denkt dat een plusklas afdoende is, blijkt uit de *Situatieanalyse* overtuigend dat dit niet zo is. Pas als kinderen

¹ <https://www.1twente.nl/artikel/1266003/problemen-hoogbegaafdheidsonderwijs-hengelo-exemplarisch-voor-nederland>

² <https://hbscholen.nl/rapport/>

helemaal vastlopen was er een kans dat ze in de voltijds HB-klas kwamen, maar dat houdt nu dus op. De problematiek in de HB-klassen (leer- en gedragsproblemen in de klas) was en is zwaarder, terwijl hier onvoldoende middelen voor waren. Het gevolg is dat docenten en leerlingen uitvallen of vertrekken. Op de HB-voorziening van de Horizon zijn in 3 jaar tijd maar liefst 5 docenten uitgevallen.

Self-fulfilling prophecy

Ondanks de grote behoefte aan dit type onderwijs en de lange wachtlijsten, is de hb-voorziening de afgelopen jaren stelselmatig afgebouwd.³ Hierdoor konden kinderen in Nieuw-West niet of te laat instromen, met alle schade van dien. Om hoeveel kinderen het gaat, laat zich raden. Nieuw-West is het grootste stadsdeel van Amsterdam, qua bevolking vergelijkbaar met Amersfoort. Vanwege de zorgen om continuïteit en kwaliteit van het hb-onderwijs, klopten wij al vanaf 2018 meerdere malen aan bij de directie en het schoolbestuur van STWT. Ook het Samenwerkingsverband Amsterdam vroegen we juni 2021 twee keer dringend om hulp d.m.v. een brandbrief aan de directeur en projectleider HB.⁴ Helaas leverde dit allemaal niets op. Zowel school als stichting houden vol dat deze vorm van onderwijs niet stabiel is, dat er onvoldoende 'animo' is en men daarom kiest voor een andere weg. Alsof dat een onafhankelijke externe oorzaak heeft. Maar: de school stelde *zelf* een aannamesstop in, besloot *zelf* om van 3 naar 2 en vervolgens 1 klas terug te gaan, faciliteerde *zelf* geen begeleiding en training van nieuwe docenten, had *zelf* onvoldoende aandacht voor de noodzaak van preventief hb-onderwijs. Wij noemen dit een self-fulfilling prophecy. Geen voltijds HB-onderwijs in Nieuw-West en wel in andere windrichtingen van de stad⁵ is wat ons betreft vooral een politieke keuze.

“Dan ga je toch weg”

De ongelijke machtsverhouding tussen school en ouders maakt het ingewikkeld om kritische vragen te stellen. Veel ouders zijn bang voor de mogelijk nadelige gevolgen voor hun kind. We krijgen letterlijk te horen “dan ga je toch weg”.⁶ Maar een andere, passende plek voor je kind is niet of heel moeilijk te vinden. Ouders verhuizen naar plaatsen waar nog wel een HB-voorziening met toekomst is. Ouders gaan minder werken of geven hun baan op om hun kinderen dagelijks naar verre bestemmingen te rijden of thuisonderwijs te geven. Of ouders zien zich genoodzaakt hun kind voortijdig naar het voortgezet onderwijs te sturen.

Schoolschade

Voltijd hb-onderwijs is geen luxe maar noodzaak, het risico op uitval bij deze groep is aantoonbaar groot.⁷ Slechts een kleine groep hb-ers (zo'n 5-10%) kan zich succesvol aanpassen aan en redelijk functioneren in een reguliere klas. Onze kinderen in de huidige HB-klassen zitten hier niet voor niets. Een reguliere klas, al dan niet met extra voorzieningen (plusklas, Day-a-week etc.), bleek al eerder niet passend voor hen. Veel kinderen zijn beschadigd in het reguliere onderwijs en hebben diverse problematiek (sociaal-emotionele problemen, depressie, gedrags- en leerproblemen, onderpresteren etc.). Hen terugzetten

³ Oorspronkelijk 3 klassen met 20 plekken. Zomer 2020 wordt 1 klas geschrapt. Begin 2021 volgt een leerlingensloop voor nieuwe instroom. Ouders van de huidige leerlingen horen op de laatste (!) dag voor de zomervakantie dat groep 3, 4 en 5 worden opgeheven. Groep 5 wordt teruggeplaatst naar regulier, de rest samengevoegd in 6/7/8.

⁴ Het SWV antwoordt per mail dat ze “er alle vertrouwen in hebben dat het bestuur een passende oplossing vindt”.

⁵ Scholenstichting Amos heeft al jaren een bovenschools concept met 4 Voltijd hb-voorzieningen (Amos Uniq) in andere stadsdelen van Amsterdam. Ook deze staan echter onder druk door de lange wachtlijsten en steeds zwaardere problematiek van de leerlingen.

⁶ Overleg 25-01-22 waar bestuurder tegen ouders zegt: “als je geen vertrouwen in ons hebt, dan ga je toch weg?”

⁷ Liefst 30-40% van de thuiszitters is hb, terwijl 2,5% van de leerlingen hb is (rapport L. Zonnenberg).

naar regulier is funest voor hun ontwikkeling.⁸ Ook bij kinderen die de afgelopen jaren en nu niet kunnen instromen is de nood hoog.

Schrappen voltijd HB-onderwijs vergróót kansenongelijkheid

De toegang tot voltijd HB-onderwijs is noodzaak, maar ook luxe. Verhuizen, dagelijks ver reizen, een tweede auto kopen om te kunnen reizen, zorg inkopen, zelf intelligentieonderzoek betalen (toelatingscriterium), particulier onderwijs etc., is alleen weggelegd voor de happy few. Maar hoogbegaafdheid komt voor in álle sociaal-economische en culturele lagen van de bevolking.⁹ Kinderen in het multiculturele stadsdeel Nieuw-West, met relatief veel achterstandsleerlingen, krijgen straks nog minder kansen. Het gaat niet alleen om de huidige klas, maar ook broertjes en zusjes die op de wachtlijst stonden en kinderen van andere scholen die niet konden en kunnen instromen. Kijkend naar de prevalentie gaat het naar schatting om een paar honderd kinderen in Nieuw-West die deze vorm van passend onderwijs hard nodig hebben.¹⁰

Daarom vragen wij uw aandacht voor deze dringende kwestie: doe wat u kunt om het huidige aanbod van voltijd HB-onderwijs per direct te behouden en zorg ondertussen voor een structurele oplossing, financieel en organisatorisch, net als in het speciaal onderwijs. Zodat er een gelijke toegang is voor álle kinderen, ongeacht hun sociaaleconomische status of culturele achtergrond. En vanaf jonge leeftijd om hoge zorgkosten, maatschappelijke kosten en schooluitval te voorkomen.

Wij zien uw reactie met interesse tegemoet.

De ouders van de HB-afdeling van De Horizon in Amsterdam

⁸ De kinderen die afgelopen zomer al zijn teruggeplaatst naar regulier, kregen het binnen drie maanden alweer moeilijk en hebben extra (externe) zorg nodig.

⁹ Rapport L. Zonnenberg, p.15, schema 1a.

¹⁰ Er zijn circa 12.000 PO leerlingen in Nieuw-West, waarvan circa 300 hoogbegaafd (2,5%).
<https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/leerlingenprognose-basisonderwijs-2020-21>

Bijlage: Quotes van ouders en kinderen

Ouders

"Sinds de overplaatsing naar fulltime HB-onderwijs is M. (10) opgebloeid van een boos, gesloten en gespannen naar een open, opgewekt en enthousiast kind. Hij vindt eindelijk aansluiting bij zijn klasgenoten en prefereert school boven weekenden en vakanties. M. lijdt nu merkbaar onder de wetenschap dat zijn klas wordt opgeheven en de onzekerheid die dit met zich mee brengt. Hij voelt zich gespannen en gestresst, kan moeilijk genieten van school, is angstiger, ontwikkelt 'dwanghandelingen' en heeft op school weer geregeld last van woedeuitbarstingen."

"Niet alleen mijn zoon, maar ook mijn dochter moet nu naar een andere school. Dat betekent 2 uur reistijd per dag, of we zullen moeten verhuizen."

"Wij hadden gehoopt dat na 3 kinderen zonder echt passend onderwijs, waarvan 2 beschadigd thuis zijn komen te zitten en de 3e met (net zoveel) duw en trekwerk (lees: studiebegeleiding, leren-leren-trainingen, cogmedtraining, bpo-ers, orthopedagogen, psychologen, medicatie, etc.) met grote tegenzin naar school gaat, we nu bij nummer 4 eindelijk kans van slagen hadden doordat het fulltime HB onderwijs krijgt en we voor het eerst heel veel mooie dingen zien bij 1 van onze 4 kinderen. Helaas gaat de stekker eruit door het bestuur. Hierdoor is kansengelijkheid veranderd in kansloos en wij in radeloos!"

"Twee kinderen horen zeggen dat ze liever niet leven als gevolg van niet passend onderwijs, breekt een moeders hart en maakt wanhopig."

"Wij hebben lang getwijfeld of we onze dochter (10) naar de voltijd HB klas zouden laten gaan. De problemen leken namelijk niet zo groot en we hadden vooroordelen, want we dachten dat voltijd HB onderwijs vooral was voor kinderen met gedragsproblemen. Maar toen we zagen dat onze dochter in de reguliere klas meestal op de gang werkte, besloten we het toch te doen. Ze is daar opgebloeid, genoot van het gevoel onderdeel uit te maken van een klas met allemaal leuke kinderen en we zijn er van overtuigd dat ze daar (eindelijk) heeft leren leren. Zo jammer dat ze dit niet af kan maken, met de finish in zicht. En we weten niet wat we nu moeten doen met haar jongere broer."

"Hoewel we er - door schade en schande geleerd - iets eerder bij waren dan met onze oudste dochter, liep ook onze jongste al vroeg vast in regulier. Steeds vaker buikpijn, hoofdpijn, niet naar school willen, huilbuien en somberheid (ik kan er beter niet meer zijn). Een orthopedagoog observeerde haar in de klas en kwam met stevige conclusies: een meisje dat zich helemaal niet veilig voelt, volledig in zichzelf is teruggetrokken, niet meer praat, alleen duimt en zich verstopt achter de kast. De school adviseerde ons over te stappen naar voltijd hb-onderwijs. Daar bloeide ze helemaal op en kwam haar 'echte', vrolijke, creatieve en energieke ik weer tevoorschijn. Nu moet ze noodgedwongen veel te jong (pas net 10 jaar) een risicovolle overstap maken naar het VO."

"Na terugplaatsing in regulier door opheffen van de groep, kreeg mijn kind angstdenkbeelden en vond school stom, een klas vol dombo's. Omdat duidelijk was dat het echt niet goed ging, zijn we nu verhuisd naar een ander deel van het land, voor een voltijd hb-voorziening met toekomst."

Het zoeken en vinden en behouden van passend onderwijs is een continue stressfactor geweest (en nog) tijdens de onderwijstijd van onze kinderen.

Zolang het onderwijs is geregeld zoals het is in Nederland, is voltijds HB onderwijs (PO en VO) nodig. Pas wanneer onderwijs flexibeler wordt ingericht, leerkrachten beter opgeleid en begeleiding is, klassen aanzienlijk kleiner, dan zijn er mogelijkheden om het anders in te richten.

Kinderen toen ze nog in regulier zaten

"Ik wil niet steeds uit de klas worden gehaald om andere werkjes te doen op de gang."

"Jullie sturen mij elke dag naar de hel."

"Waarom moet ik naar school, ik leer er toch niks?"

"Ik wil graag meedoen met de klas"

"Het systeem maakt kinderen kapot en jullie zijn daar verantwoordelijk voor!"

Kinderen nu in de huidige voltijd HB klas

"Ik voel me goed in de klas, de juf ziet mij."

"Hahaha, ik weet waar HB klas voor staat... Happy Bees!"

'Goedemorgen juf, ik ben er weer, ik kom weer leren.'

'Wat heeft u vandaag voor leuke voor ons?'

'Ik ben blij met dit onderwijs, het past gewoon beter bij mij'

'Hier heb ik tenminste vriendinnen'

'Het is hier meer advanced'

"Ik wil geen verandering, want hoe het nu gaat is perfect."